

Marian ČIŽMÁR, *Svätý Ján Chryzostom a jeho pohľad na kňazstvo*, Prešov 1997, Vydavateľstvo Michala Vaška, ss. 78.

Bibliograficznie opisaną wyżej publikację trzeba zaliczyć do opracowań z pogranicza historii Kościoła, patrystyki i życia wewnętrznego. Autor dzieła jest Słowakiem, przynależącym do duchowieństwa archidiecezji koszyckiej. Choć obecnie jest dyrektorem Koszyckiego Archidiecezjalnego Archiwum Biskupiego, to w latach 1991-1994 pełnił obowiązki ojca duchownego w Wyższym Międzydiecezjalnym Seminarium Duchownym Spiskej Kapitulie (Spišskon Podhradi). Tam też należy szukać źródła zainteresowań autora duchowością kapłańską, której czystość i głębię zaraz po Świętej Biblii odnajduje w pismach Ojców Kościoła.

Opracowanie Mariana Čižmára tym więcej zasługuje na odnotowanie w literaturze patrystycznej, że w Słowacji jest to pierwsza publikacja, poświęcona świętemu Janowi Chryzostomowi, którego traktat *O kapłaństwie* jeszcze dotąd nie ma tu swojego narodowego przekładu. Stąd też sam autor swoje opracowanie uważa jedynie za skromną recenzję Janowego dzieła *O kapłaństwie* i to tylko częściową (s. 70). Biorąc to po uwagę zgadzamy się z autorem, że tego rodzaju recenzja była bardzo potrzebna, aby chociaż tym sposobem zarówno księżom słowackim, jak ich seminarzystom, przybliżyć postać świętego Jana Chryzostoma i jego dzieła.

Marian Čižmár swoje opracowanie zamknął w trzech rozdziałach. Pierwszy z nich (s. 7-26) poświęcił podstawowym elementom duchowości kapłańskiej w Piśmie Świętym i dziejach Apostolskich Ojców Kościoła. W jego zaś ramach autor rozpatrzył: a) znaczenie powołania kapłańskiego, jako szczególnego wezwania Bożego (s. 7-10); b) uczestnictwo w Chrystusowym kapłaństwie, które ze strony obdarowanego powołaniem człowieka ma się wyrazić wolą pozostawania zawsze z Jezusem (s. 10-12); c) osobistą doskonałość kapłana wzorowaną na świętości Arcykapłana Nowego Przymierza – Jezusa Chrystusa (s. 12-14). Taki model świętości zawarty jest w radach ewangelicznych: czystości, ubóstwie i posłuszeństwie, których miejsce i wiążącą moc w życiu kapłana ukazują najstarsze pisma chrześcijańskie: *Didache*, *Pasterz* Hermasa, oraz Święci: Klemens Rzymski, Polikarp i Ignacy Antiocheński, na których przykład powołuje się nasz autor (s. 14-17). Praktykowanie rad ewangelicznych już samo w sobie jest wielkim świadectwem dojrzałości chrześcijańskiej, ale przy tym tworzy wewnętrzne środowisko, w którym jest miejsce na modlitwę (s. 18), autentyczne głoszenie Ewangelii (s. 19), i rozwijanie kapłańsko-charytatywnej działalności (s. 20). Ostatni punkt tej części pracy autor poświęca związkowi kapłana z Najświętszą Maryją Panną (s. 22-24). Święty Jan Chryzostom podkreślał szczególnie dwa dary, jakie od Boga otrzymała Matka Najświętsza: panieństwo i macierzyństwo. W tych dwóch maryjnych darach łatwo dostrzeżemy ideał mariańskiego kapłaństwa. Maria Dziewica jest dla kapłana wzorem

czystego, panieńskiego życia, a jako Matka, która się stara o swoje dzieci wzorem duchownej zapobiegliwości i odpowiedzialności za dzieci Kościoła powierzone kapłanowi (s. 24).

Drugi rozdział pracy ks. Mariána Čižmára (s. 27-48) został przygotowany metodą biograficzno-historyczno-syntetyczną tak, aby nie zapominając o sednie samego tematu – duchowości kapłańskiej – związać je i dobrze osadzić w przebiegu życia i działalności świętego Jana Chryzostoma. Było ono zamknięte ramą czasu, ale szeroko otwarte na pobudzającą siłę Ducha Świętego, dlatego wciąż jeszcze formujące nowe wzory chrześcijańsko-kapłańskiej doskonałości.

Kapłańska duchowość w Chryzostomowym dziele *O kapłaństwie* (s. 49-69) jest trzecią częścią publikacji ks. Mariána imára. Najwyraźniej powraca w niej autor do pierwszego rozdziału, którego szkic tematyczny teraz w pełni rozwinął i dopełnił. Ten sposób podejścia do tematu i jego opracowania wskazuje na założenia koncepcyjno-metodologiczne, które w każdego rodzaju pracy badawczej trzeba wydobyć i ukazać, aby autora nie posądzić o nieporadność naukową.

a) Punkt – „powołanie kapłańskie” – pierwszego rozdziału, w trzeciej części dzieła ma swój odpowiednik: „Wielkość i moc kapłaństwa” (s. 49-51). Według nauki świętego Jana Chryzostoma obydwie te cechy zależą od Boga, który kapłanom – „ludziom jeszcze przebywającym na ziemi daje możność pośredniczenia w sprawach niebieskich”.

b) Jak powołanie Apostołów dało im uczestnictwo w znajomości tajemnic Królestwa Bożego, tak z drugiej strony postawiło im wymaganie wyższej doskonałości. To samo trzeba powiedzieć o święceniach kapłańskich, które jak wprowadzają w posługę „szafarzenia Bożymi znakami”, tak przy tym wołają o wysoki stopień moralnej doskonałości chrześcijańskiej (s. 51). Spośród cnót, które mają być ozdobą osobowości kapłana, Jan Chryzostom na pierwszym miejscu stawia roztropność, a następnie cierpliwość. Wszystkie inne bowiem niedomagania biskupa czy kapłana szkodzą jemu samemu. Niecierpliwość zaś szkodzi i jemu i bliźnim (s. 52). Dalej, w działalności biskupiej i kapłańskiej, wskazuje na wielką potrzebę odpowiedzialności (s. 53). Przydatny jest też kapłanowi wyższy stopień czystości serca, a to ze względu na posługę ofiarnika i nosiciela Ducha Świętego przebywającego w duszy (s. 54).

c) Po omówieniu cech, które by miały znamionować duszpasterza, święty Jan Chryzostom wskazuje na błędy, których ma kapłan unikać: 1. Surowy uniformizm: kapłan nie powinien dążyć do tego, aby wszystkich sobie powierzonych ludzi prowadzić tym samym sposobem. 2. Pastorski separatyzm: duszpasterz nie może się starać tylko o ludzi wierzących, ale swoją pozorną zwrócić szczególnie na tych, którzy już odeszli od Kościoła, albo się od Niego oddalają (s. 57). Jan Chryzostom ostrzega również przed wadami i słabościami, które mogą się stać powodem wielu błędów. Jako najgroźniejsze z wad wska-

zuje ambicję i żądzę sławy. One to w niejednym przypadku prowadzą do kłótni, zawiści, obmów, stronnictwo i oszczerstw (s. 58). Nie można też lekceważyć tych samych niebezpieczeństw skrywających się w pracy charytatywnej, zwłaszcza wśród kobiet. „Szlachetna miłość, która jest źródłem prawdziwego dobra – w tym wypadku – może się stać przyczyną zła dla tych, którzy tę miłość wykorzystują” (s. 58). Równie wielkie niebezpieczeństwo kryje się w nieuporządkowanej chęci zostania biskupem. Kapłan i biskup według zaleceń świętego Jana Chryzostoma ma obowiązek starać się o nabywanie wykształcenia religijnego i pielęgnowania w sobie mądrości (s. 61-63). One bowiem pozwolą mu z powodzeniem pełnić powinność głosiciela słowa Bożego (s. 63-65) i rozwijać działalność charytatywną, która się przejawia najpierw troską o wdowy (s. 66-67), ubogich i chorych (s. 67-68), a następnie ojcowską opieką nad Bogu poświęconymi dziewczycami (s. 68-69).

Chociaż autor swoją pracą chciał w pierwszym rzędzie przybliżyć słowakom czytelnikowi poglądy świętego Jana Chryzostoma na kapłaństwo, i rozpowszechnić je wśród tutejszego duchowieństwa, to bynajmniej nie poprzestał jedynie na tym. Pamięta bowiem również zarówno o katolikach obrządku wschodniego licznie żyjących na terenie wschodniej części Słowacji, jak i o prawosławnych chrześcijanach, wśród których cześć i pamięć o świętym Janie są bardzo żywe i mogą stanowić krok w stronę z utęsknieniem oczekiwanej, prawdziwej szczerzej jedności. To połączenie wiedzy z szacunkiem i miłością dla chrześcijańskiej jedności przydają pracy Mariána imára nowego piękna.

O. Tadeusz Leander Pietras OSPPE
Vranov n/Topl'ou. Słowacja

Santa RAPONI CSsR, *Alla scuola dei Padri. Tra cristologia, antropologia e comportamento morale. Alcuni saggi*, Roma 1998, Editiones Academiae Alphonsonianae, ss. 316.

Analiza chrystologii czy antropologii jawi się w dziejach Kościoła jako zagadnienie niezwykle trudne i budzące wielość pytań oraz wątpliwości. Ostatecznie znaczna część herezji z początków chrześcijaństwa dotyczyła właśnie chrystologii. Trud zrozumienia misji Chrystusa w całokształcie innych prawd teologicznych wyzwał zawsze pytania, które, niestety, ostatecznie czasem nawet do błędnych opinii. Dzieło Objawienia spełnione ostatecznie mesjańsko i w całej pełni przez Jezusa Chrystusa, posłanego Mistrza z Nazaretu po nowotestamentalnym przekazie biblijnym doznaje szczególnej dalszej kontynuacji, która trwa także w Tradycji pierwszych wieków chrześcijaństwa. Zatem od czasów Vaticanum II, który wskazał na dwa przekazy Objawienia, pojawia